

OPETTAJAT JA REHTORIT SUOMESSA 2019

Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen,
asiantuntijavaihtoon sekä työelämäjaksoille

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2020:21

ISBN 978-952-13-6708-3 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

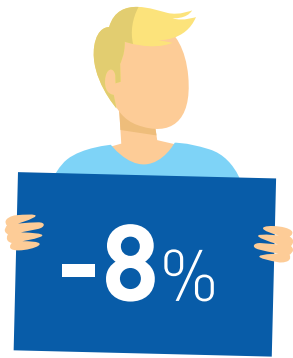
Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

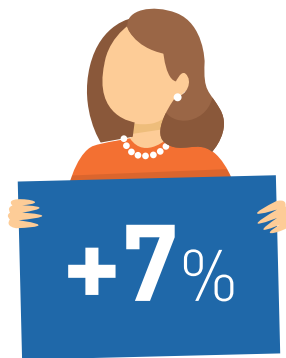
SISÄLTÖ

JOHDANTO5
OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN JATKO- JA TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN, ASiantuntijavaihtoon sekä työelämäjaksoihin7
Opettajien osallistuminen ammatillista osaamista kehittävään toimintaan vuonna 2018	8
Opettajien ikä ja osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) .12	
Opettajien osallistuminen erimuotoisesti toteutettuun täydennyskoulutukseen (käytetty aika, htpv)	12
Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) maakunnittain tarkasteltuna	12
Suomen- ja ruotsinkielisten oppilaitosten opettajien osallistuminen täydennys- koulutukseen	14
Henkilökohtaisen koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntäminen eri koulutusmuodoissa (%)	14
Yhteenveto	16
Lopuksi	19
AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN TYÖELÄMÄJAKSOT	20
LIITETAULUKOT	23

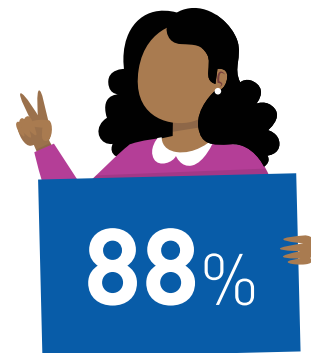
JATKO- JA TÄYDENNYS- KOULUTUS

Henkilökohtaista koulutus- ja kehittämissuunnitelmaa hyödynsi 8 prosenttiyksikköä harvempi vastaaja vuonna 2018 kuin 2015

Perusopetuksessa suomenkieliset opettajat osallistuivat 7 prosenttiyksikköä useammin täydennyskoulutukseen kuin ruotsinkieliset kollegat

Perusopetuksen opettajista osallistui jatko- ja täydennyskoulutukseen

Aktiivisuus osallistua jatko- ja täydennys koulutukseen

88%

Perusopetus

90%

Lukiokoulutus

69%

Ammatillinen
koulutus

74%

Vapaa sivistystyö

JOHDANTO

Opettajat ja rehtorit Suomessa -tiedonkeruita on tehty ja niiden tuloksia on julkaistu kolmen vuoden välein vuodesta 1999 saakka. Työtä on johtanut opetus- ja kulttuuriministeriö ja tiedonkeruusta on vastannut Tilastokeskus. Nyt julkaisuvuorossa ovat järjestyksessä kuudennen, vuonna 2019 toteutetun tiedonkeruun tulokset, joiden raportointi on tehty yhteistyössä Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijoiden kanssa.

Tulokset julkaistaan tällä kertaa kahdessa erässä ja erillisten raporttien sarjana, josta tämä opettajien jatko- ja täydennyskoulutusta käsittelevä raportti on osa. Ensimmäisessä vaiheessa julkaistiin esi- ja perusopetusta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta, vapaata sivistystyötä ja ruotsinkielistä koulutusta sekä esi- ja perusopetuksen opetusryhmien kokoa koskevat raportit. Sarjan ensin julkaistujen raporttien tarkastelun kohteena ovat mm. opettajien ja rehtorien kelpoisuus, tehtävä- sekä ikä- ja sukupuolirakenteet. Nyt julkaisuvuorossa ovat katsaukset opettajien täydennyskoulutuksiin sekä opettajakoulutuksen tulevaisuuden näkyymiin. Lisäksi julkaistaan opettajankoulutukseen vuonna 2020 hakeneita koskeva raportti, joka perustuu Opetushallituksen tietovarantoihin ja korkeakouluilta erikseen kootuihin tietoihin.

Tiedonkeruussa oli vuonna 2019 ensimmäistä kertaa mukana myös taiteen perusopetus, mutta aineiston kattavuuden puutteista johtuen tuloksia ei valitettavasti voi raportoida.

Vuoden 2019 tiedonkeruu on toteutettu kouluilta ja oppilaitoksilta saatujen opettajien yhteystietojen avulla ja tässä raportoitavat tulokset perustuvat opettajien itsensä antamiin tietoihin. Tiedonkeruun perusjoukon muodostivat Tilastokeskuksen vuoden 2018 oppilaitosrekisterin 3 277 oppilaitosta, joista lähes 95 prosenttia toimitti opettajiensa yhteystiedot tiedonkeruun toista ja varsinaista vaihetta varten. Tiedonkeruun vastausaste on vaihdellut eri vuosina ja eri koulutusasteiden kohdalla. Nyt vastausaste jäi merkittävästi alhaisemmaksi kuin edellisessä tiedonkeruussa vuonna 2016.

Tilastokeskuksen mukaan vastausasteen heikentymisen syynä voivat olla opettajien yhteystietojen kattavuudessa ja laadussa ilmenneet ongelmat sekä vastausmotivaation lasku. Tulosten luotettavuutta ja laatua on kuitenkin pystytty varmistamaan perustietoaineiston avulla. Tiedonkeruuseen vastanneiden opettajien joukko on suhteellisen edustava opettajien ikärakenteen, sukupuolen ja opetettavan aineen suhteen. Vastanneet edustivat myös tasapuolisesti eri tyyppisiä- ja kokoisia oppilaitoksia eri puolella Suomea. Pientä vinoumaa aineistoon tuovat kuitenkin puutteet opetuskieltä, oppilaitostyyppiä sekä opettajankelpoisuutta koskevissa tiedoissa; vinoumaa ei ole korjattu aineistoa painottamalla. Selvästi laskenut vastausprosentti on myös saattanut tuoda selkeitä muutoksia maakunnittaiseen tarkasteluun.

Raporttisarjan toimituskunnan on muodostanut laaja joukko asiantuntijoita Opetushallituksesta ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Olemme työskennelleet läpi korona-kevyään ja sen jälkeen onneksi rauhallisemman kesän ja alkusyksyn etätyöolosuhteissa aiheen parissa. Lämmin kiitos kaikille kirjoittajille ja aineistojen käsitteijöille!

Eri koulutusmuotoja ja teemoja käsittelevät julkaisut löydät osoitteesta oph.fi | Tilastot ja julkaisut | Tilastot | Tilastoja opettajista ja rehtoreista. Samasta osoitteesta löytyy myös Tilastokeskuksen laatima tutkimusseloste sekä aikaisempia opettajatiedonkeruita koskevat julkaisut ja raportit. Sähköiset opettajaraportit löytyvät opetushallinnon yhteisestä tilastopalvelu Vipusesta osoitteesta <https://vipunen.fi/fi-fi>

Kiinnostavia lukuhetkiä,

koko toimituskunnan puolesta,

Raakel Tiihonen, toimituskunnan puheenjohtaja

OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN JATKO- JA TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN, ASiantuntijavaihtoon sekä TYÖELÄMÄJAKSOIHIN

Opettajien osallistumista jatko- ja täydennyskoulutukseen on selvitetty osana kansallista opettajatiedonkeruuta vuodesta 2008 lähtien. Osallistumistiedot on kerätty erikseen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osalta sekä vapaan sivistystyön päätoimisen henkilöstön osalta.

Nyt kuvatut täydennyskoulutustiedot koskevat pääasiassa vuotta 2018 (osallistuminen täydennyskoulutukseen 1.1.–31.12.2018). Kyselyn ensisijaisena tarkoituksena oli tuottaa tietoa opetushenkilöstön aktiivisuudesta kehittää omaa ammatillista osaamistaan sekä kerätä tietoa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisesta työyhteisöissä (koko henkilöstön mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen).

Koulutukseen osallistumista mitattiin kouluttautumiseen käytetyllä ajalla. Käytetty aika pyydettiin kuvaamaan henkilötyöpäivän tarkkuudella. Henkilötyöpäivällä tarkoitettiin vähintään kuuden tunnin työpanosta. Esimerkiksi kaksi kahdeksantuntista täydennyskoulutuspäivää laskettiin kahdeksi täydennyskoulutuspäiväksi. Vastaavasti kaksi vähintään kolmen tunnin työpanosta laskettiin yhdeksi täydennyskoulutuspäiväksi. Alle kolme tuntia kestäneitä tilaisuuksia ei huomioitu näissä tilastoissa. Tiedossa kuitenkin on, että täydennyskouluttautumiseen hyödynnetään myös lyhyitä 1–2 tunnin tuokioita.

Kyselyn vastausprosentti (48,9 %) oli matalampi kuin aiempina vuosina. Vuonna 2019 suoritetussa tiedonkeruussa oli mukana yhteensä 33 626 opettajaa, joista perusopetuksessa oli 21 546, lukiokoulutuksen parissa 4 961, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa 6 123 sekä vapaassa sivistystyössä 996 henkeä. Kerätyistä tiedoista puuttuvat Ahvenanmaan tiedot ja muun muassa virkavapaalla olleet.

Vuoden 2019 tiedonkeruussa täydennyskoulutuksen osallistumisen muodot on kuvattu seuraavasti:

- **Tutkintotavoitteinen koulutus** sisältää tutkintotavoitteisen koulutuksen, kuten tohtorin- ja lisensiaatintutkinnon, ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai muun tutkinnon.
- **Kelpoisuuden tai erityispätevyiden tuottava koulutus:** sisältää muun muassa opettajan pedagogiset opinnot tai ammatilliset opettajaopinnot, erityisopettajakoulutuksen, opinto-ohjaaja-koulutuksen tai korkeakoulujen erilliset arvosanaopinnot, opetushallinnon tutkinnon, PD-koulutuksen tai ammatilliset erikoistumisopinnot sekä muun pitkäkestoisen erikoistumiskoulutuksen.
- **Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutus:** sisältää osallistumista koskevat tiedot työnantajan järjestämästä tai hankkimasta tai työ- ja virkaehtosopimukseen kuuluvasta henkilöstökoulutuksesta.

- **Muu täydennyskoulutus ammatillista osaamista päivittävä tai kehittävä toiminta:** sisältää osallistumisen esimerkiksi aine- tai ammattijärjestön järjestämään täydennyskoulutukseen, omaehtoiseen kouluttautumiseen sekä osallistumisen valtion tai aluehallinnon rahoittamaan henkilöstökoulutukseen tai muuhun vastaavaan täydennyskoulutukseen.
- **Asiantuntijavaihtoon osallistuminen:** osallistuminen vähintään viikon pituiseen joko kotimaiseen tai kansainväliseen oman alan asiantuntijavaihtoon.

Lisäksi lomakkeessa kysyttiin opettajan kanssa sovitun koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntämisestä ammatillisen osaamisen kehittämisen tukena sekä osallistumisesta työelämäjaksoihin.

Tiedonkeruun täydennyskoulutukseen osallistumisen muodoista puuttui informaali ammatillisen osaamisen kehittämisen muoto. Usein informaalia oppimista tapahtuu erilaisissa työ- ja vapaa-ajan yhteisöissä. Näyttäisi siltä, että informaalit oman osaamisen kehittämisen muodot ovat kasvava trendi opetustoimen henkilöstön keskuudessa. Vapaa-ajalla tapahtuvan epämuodollisen oppimisen ja hyvinvointiin keskittyvän koulutuksen katsotaan usein edistävän omaa työhyvinvointia. Sillä taas katsotaan olevan heijastusvaikutus oppilaiden hyvinvointiin sekä oman työn kehittämiseen ja työnimiuun.

Tällainen ”arkioppiminen” tai vertaisoppiminen, joka ei välttämättä ole suunnitelmallista tai tavoitteellista eikä varsinaisesti tähtää oppimiseen, voi merkittävästi lisätä ammatillista osaamista. Esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologisten taitojen opiskelu itsenäisesti verkossa tai omien laitteiden parissa, kasvatustieteellisen kirjallisuuden lukeminen luku-piirissä, tietoisuustaitokurssit tai liikunnanopettajan uusien liikuntalajien opettelu ovat esimerkkejä informaalista täydennyskoulutuksesta. Tällainen täydennyskoulutuksen muoto on yleisessä tiedonkeruussa haastava mitattava. Se olisi kuitenkin asia, jota kannattaisi pohtia tulevia tiedonkeruita suunniteltaessa.

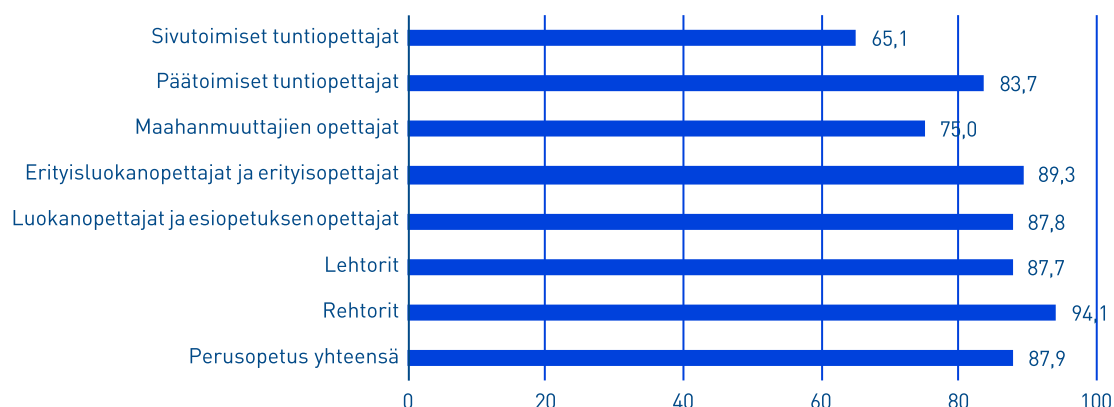
Opettajien osallistuminen ammatillista osaamista kehittävään toimintaan vuonna 2018

Vuonna 2018 opettajat ja oppilaitosjohto osallistuivat täydennys- tai jatkokoulutukseen aktiivisesti. Vuoden 2018 tiedonkeruussa yli 84 prosenttia vastanneista päivitti vuoden aikana omaa ammatillista osaamistaan täydennyskoulutuksessa. Eri henkilöstöryhmien aktiivisuudessa ja kouluttautumisen tarpeissa oli eroja.

Aktiivisimpia jatko- ja täydennyskoulutukseen osallistuneita opettajaryhmiä olivat perusopetuksen (94,1 %) ja lukiokoulutuksen rehtorit (95,8 %), lukiokoulutuksen lehtorit (90,5 %) ja perusopetuksen erityisluokanopettajat (89,3 %). Ammatillisessa koulutuksessa aktiivisimpia olivat rehtorit ja johtajat (86,8 %). Vapaan sivistystyön osalta aktiivisin ryhmä olivat myös rehtorit (83,9 %).

Vuonna 2018 Opetushallitus jakoi noin 15 miljoonaa euroa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus vastasivat yhdessä valtionavustustoiminnasta sekä henkilöstökoulutuksen kehittämisestä kansallisella tasolla. Määräraha kohdennettiin kolmelle painopistealueelle siten, että opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutukseen kohdennettiin 10 miljoonaa euroa, luku- ja

kirjoitustaidon täydennyskoulutusohjelmaan 4,4 miljoonaa euroa ja aluehallintovirastojen kautta toteutetuille koulutuksille 606 000 euroa. Aluehallintovirastot järjestivät määrärahalta lyhytkestoista täydennyskoulutusta ja informaatiotilaisuuksia koulutuspoliittisesti keskeisillä painopistealueilla ottaen huomioon alueilta nousevat koulutustarpeet sekä sen, että koulutuksen alueellinen saavutettavuus toteutuu. Uusi peruskoulu -kärkihankkeen myötä tutoropettajatoimintaan ja -koulutukseen jaettiin Opetushallituksen kautta valtionavustuksia vuonna 2018 yhteensä 6,5 miljoonaa euroa. Vuosina 2016–2018 tutoropettajien kouluttamiseen ja toimintaan sekä tutortoiminnan kehittämiseen, koordinaation ja vakiinnuttamiseen suunnattiin Opetushallituksen kautta yhteensä 24,8 miljoonan euron avustukset.

KUVIO 1. PERUSOPETUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON TEHTÄVÄTYYPIN MUKAAN VUONNA 2018 (%)

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

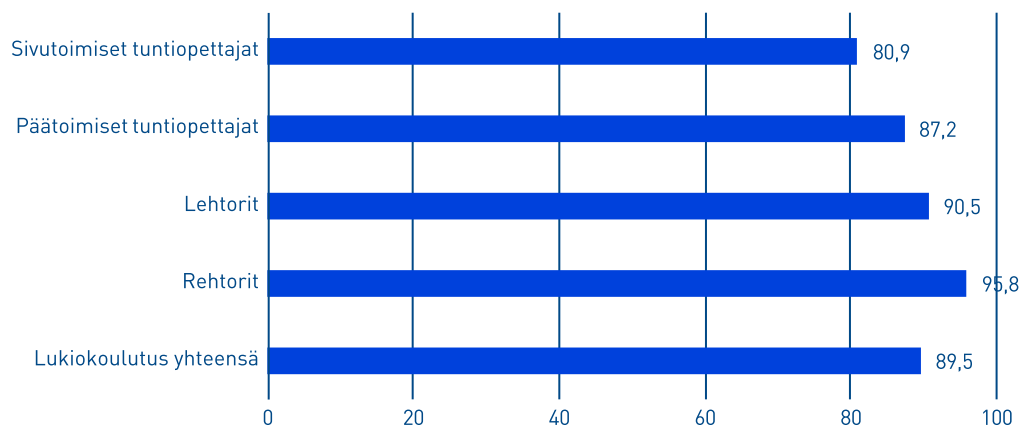
Perusopetuksen opettajat ja rehtorit osallistuivat aktiivisesti täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon vuonna 2018. Rehtoreiden ja kaikkien opettajaryhmien osallistumisprosentti oli kasvanut edelliseen eli vuotta 2015 koskevaan tiedonkeruuseen verrattuna.

Viime vuosina on yhä enemmän kiinnitetty huomioita kasvatus- ja koulutusalan johtamiseen. Tähän teemaan Opetushallitus on osoittanut varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstökoulutushaussa 2017–2018 yhä enemmän valtion erityisavustusta. Johtamiskoulutuksen tavoitteena on vahvistaa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, sivistys- ja toimialajohtajien, koulujen ja oppilaitosten rehtorien ja esimiesten sekä varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimivien henkilöiden johtamisosaamista uran eri vaiheissa. Muut teemat, kuten arviointiosaaminen, kulttuurinen moninaisuus sekä hyvinvointi ja turvallisuusosaaminen, nousivat myös vahvemmin esille henkilöstökoulutushaussa.

Lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon heikkeneminen on ollut viime vuosina esillä Pisa-tutkimusten myötä. Tähän teemaan liittyen vuoden 2018 opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen määrärahasta jaettiin ensimmäistä kertaa rahaa pitkäkestoiseen luku- ja kirjoitustaidon ohjelmaan (15 op).

Täydennyskoulutukseen osallistumisen kasvua perusopetuksen osalta saattaa selittää se, että vuoden 2015 hallitusohjelmassa yhdeksi kärkihankkeeksi asetettiin Uusi peruskoulu -ohjelma vuosille 2016–2018, ja siinä uudistettiin peruskoulua, oppimisympäristöjä ja opetta-

jien osaamista sekä edistettiin opetuksen digitalisaatiota. Kärkihankkeessa jaettiin valtionavustuksia opetuksen järjestäjille tutoropettajatoimintaan, kokeilu-, kehittämis- ja innovaatio-toimintaan sekä peruskoulufoorumin linjausten toimeenpanoon. Avustusten turvin opetuksen järjestäjät ovat voineet kehittää ja tukea perusopetuksen henkilöstön osaamista.

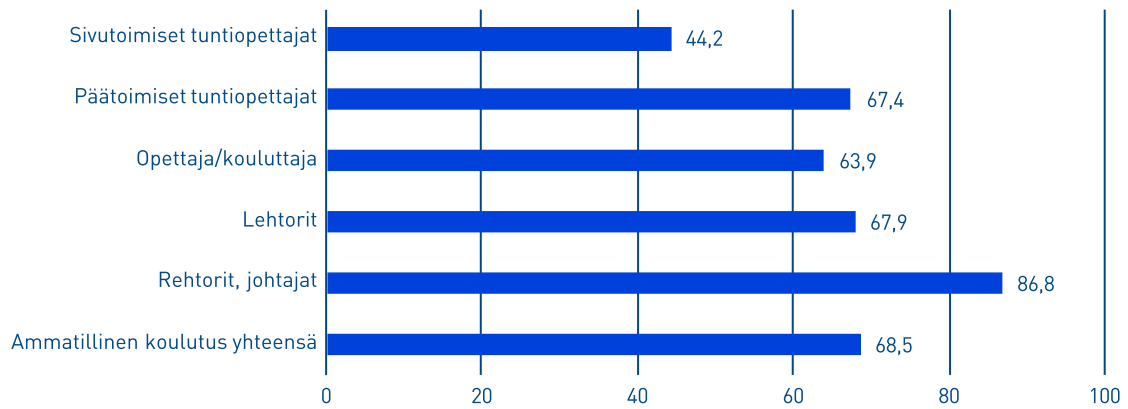
KUVIO 2. LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON TEHTÄVÄTYYPIN MUKAAN VUONNA 2018 (%)

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Lukiokoulutuksen opettajat ja rehtorit osallistuivat aktiivisesti täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon vuonna 2018. Täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon osallistui 89,5 prosenttia lukiokoulutuksen opettajistosta, jota voidaan pitää erittäin hyvänä osallistumisasteena. Täydennyskoulutukseen osallistumisen aste oli kasvanut kaikissa opettajaryhmissä sekä rehtoreilla ja johtajilla vuodesta 2015. Prosentuaalisesti aktiivisuus lisääntyi kaksi prosenttiyksikköä.

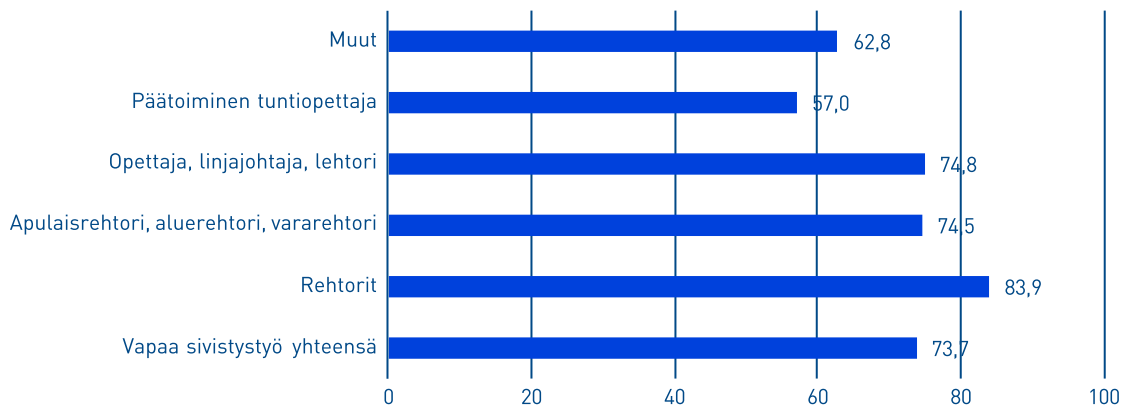
Täydennyskoulutukseen osallistumisen kasvua lukiokoulutuksessa saattaa selittää se, että Opetushallitus on käynnistänyt uuden lukion opetussuunnitelmaperuste-prosessin lukiolain tultua hyväksytyksi 21.6.2018. Opetushallitus rahoitti sekä järjesti lukiouudistukseen liittyviä valtakunnallisia ja alueellisia koulutuksia yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, aluehallintovirastojen sekä Lukioiden kehittämisverkoston (LUKE) kanssa. Osallistuminen näihin koulutuksiin oli aktiivista, ja osallistujamäärät olivat suuria. Lisäksi sähköisten ylioppilaskirjoitusten laajeneminen on lisännyt tarvetta ja halukkuutta osallistua tätä osaamista kehittäviin koulutuksiin.

Myös ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen on lisääntynyt (3,6 prosenttiyksikköä) aiempaan tiedonkeruuseen verrattuna. Täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon osallistui lähes 70 prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista. Aktiivisimpia olivat rehtorit ja johtajat (86,8 %) ja lehtorit (67,9 %).

KUVIO 3. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON TEHTÄVÄTYYPIN MUKAAN VUONNA 2018 (%).

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

KUVIO 4. VAPAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISTEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON TEHTÄVÄTYYPIN MUKAAN VUONNA 2018 (%).

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Vapaan sivistystyön rehtorit osallistuivat aikaisempaa aktiivisemmin täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon. Vuoden 2015 aineistoon verrattuna osallistumisprosentti oli kasvanut etenkin päätoimisten tuntiopettajien osalta merkittävästi. Kun vuonna 2015 vain 39 prosenttia päätoimisista tuntiopettajista osallistui täydennyskoulutukseen, oli vastaava osuus vuonna 2018 jo 57 prosenttia. Kokonaisuudessaan vapaan sivistystyön opettajien osallistumisaktiivisuus nousi edellisestä tiedonkeruusta yli kahdeksan prosenttiyksikköä. Kasvusta huolimatta vapaan sivistystyön opettajat täydentävät osaamistaan täydennyskoulutuksena selkeästi perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajistoa vähemmän. Vähäistä osallistumista voi selittää esimerkiksi vapaan sivistystyön tuntiopettajien haasteelliset ja vaihtelevat työajat sekä työt useissa eri toimipisteissä. Oppivelvollisuutta laajennettaessa koskemaan myös kansanopistojen oppivelvollisille suunnattua nivelvaiheen koulutusta, tulisi tämä ottaa huomioon myös vapaan sivistystyön opettajien pedagogisessa koulutuksessa. Opetushallituksen avustukset vapaan sivistystyön henkilöstön täydennyskoulutukseen vuodelle 2020 on suunnattu osittain vastaamaan tähän tarpeeseen. Koulutuksen toteuttajina on myös kaksi yliopistoa.

Opettajien ikä ja osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)

Eri ikäryhmät osallistuivat täydennyskoulutukseen suhteellisen tasaisesti. Kaikille koulutusmuodoille yhtenäinen piirre on se, että nuoret alle 30-vuotiaat opettajat osallistuvat täydennyskoulutukseen vähemmän kuin muut ikäryhmät.

Tämä voi selittyä esimerkiksi sillä, että uudet opettajat eivät vielä työuransa alkuvaiheessa suuntaudu formaaliin täydennyskoulutukseen, vaan hakeutuvat enemmän oman työyhteisönsä mentorointiryhmiin tai perehdytyskoulutukseen. He saattavat muutenkin kokea, etteivät vasta koulutuksesta valmistuneina ole lisäkoulutuksen tarpeessa, ja haluavat rauhassa ottaa haltuun uuden työn. Eri selvityksistä nousee esille, että uran alkuvaiheessa olevat opettajat tarvitsevat ammatillista tukea ja olisikin tärkeää kehittää edelleen induktiovaiheen käytäntöjä. Digitalisaatio, uusi pedagoginen ajattelu, oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeiden lisääntyminen, työelämän muutokset, globalisaatio, kulttuurisen moninaisuuden lisääntyminen sekä toimintakulttuurin muutokset haastavat opettajaa ja hänen osaamistaan yhä enemmän.

Opettajien osallistuminen erimuotoisesti toteutettuun täydennyskoulutukseen (käytetty aika, htpv)

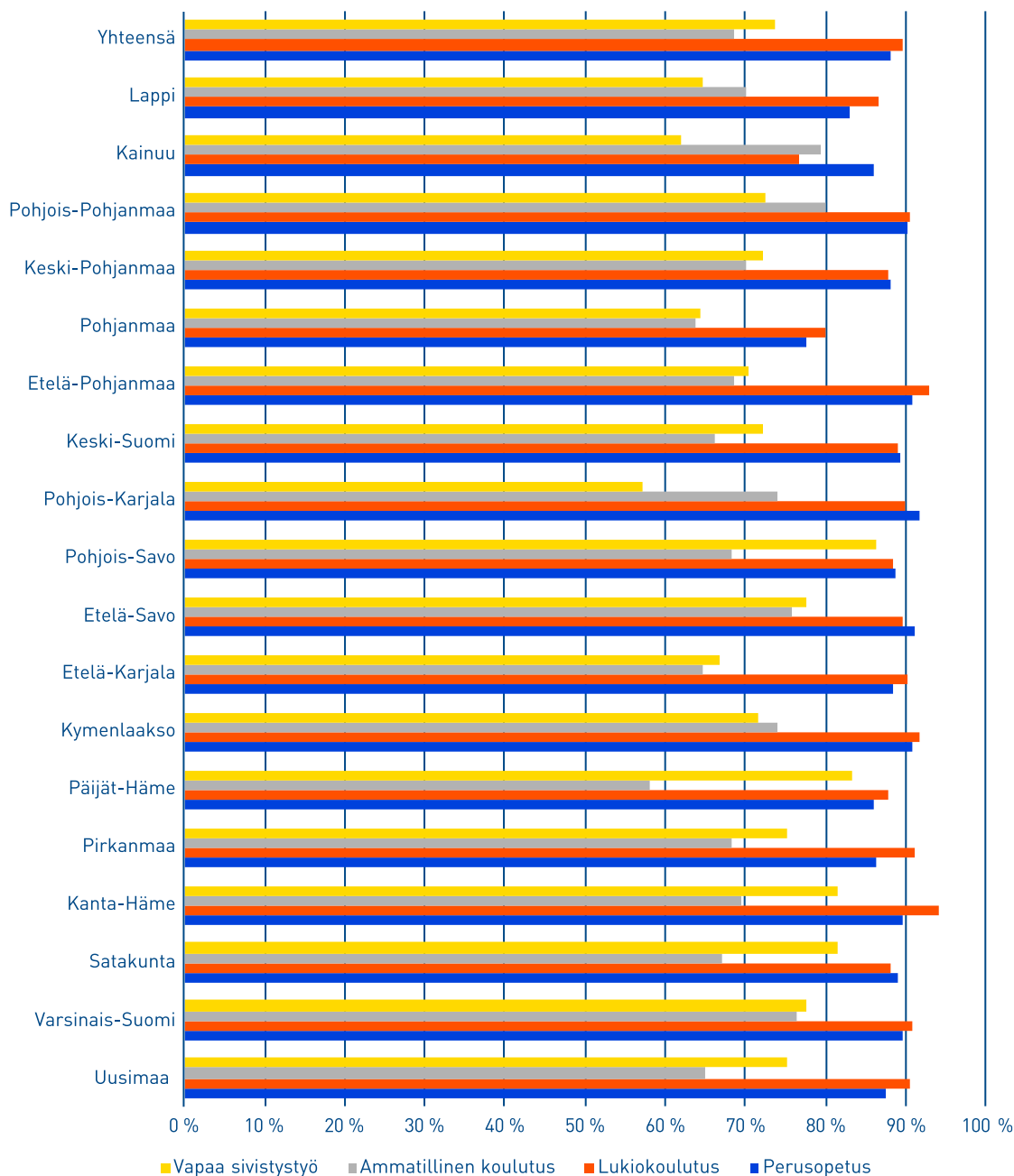
Eri tavoitteita toteuttavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen käytettiin runsaasti aikaa. Kaikissa koulutusmuodoissa eniten henkilötyöpäiviä käytettiin muuhun täydennyskoulutukseen, ammatillista osaamista päivittävään ja kehittävään toimintaan. Perusopetuksen opettajat käyttivät toiseksi eniten henkilötyöpäiviä kelpoisuuden tuottavaan koulutukseen ja lukiokoulutuksen opettajat työnantajan järjestämään henkilöstökoulutukseen. Ammatillisessa koulutuksessa toiseksi eniten henkilötyöpäiviä käytettiin tutkintotavoitteiseen koulutukseen ja vapaassa sivistystyössä kelpoisuuden antavaan koulutukseen. Kaikista jatko- ja täydennyskoulutuksen vaihtoehtoista vähiten aikaa käytettiin kaikissa koulutusmuodoissa asiantuntijavaihtoon. (Asiaa käsittelevät tilastotaulukot luvun lopussa liitetiedostoina.)

Tulosta selittää se, että osa työnantajan järjestämästä täydennyskoulutuksesta, esimerkiksi työ- ja virkaehtosopimukseen liittyvä koulutus, on opettajaa velvoittavaa koulutusta. Lisäksi tässä saattavat myös jo näkyä hallitusohjelman kärkihankkeet, joilla rahoitettiin perusopetuksen järjestäjiä erilaisilla kehittämishankkeilla, lukiokoulutuksen lukiolakiin ja uuteen opetussuunnitelmaan liittyvät koulutukset sekä ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano.

Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%) maakunnittain tarkasteltuna

Täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon osallistumisessa on havaittavissa jonkin verran alueellisia eroja. Edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna aluekohtainen vaihtelevuus on kuitenkin tasaantunut. Lapissa pitkät matkat koulutuspaikkakunnille lähiopetukseen ja sijaisjärjestelyjen vaikeus tekevät täydennyskoulutuksiin osallistumisen haastavaksi. Lapin opettajat ja rehtorit suosivatkin etäopetusta ja verkkopohjaista opiskelua.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta osallistumisaktiivisuus oli alhaisinta Pohjanmaan, Lapin ja Kainuun maakunnissa ja kaikkien aktiivisinta perusopetuksessa Pohjois-Karjalassa ja lukiokoulutuksessa Kanta-Hämeessä. Ammatillisen koulutuksen osalta täydennyskoulutukseen osallistuttiin aktiivisimmin Pohjois-Pohjanmaalla ja vapaassa sivistystyössä Pohjois-Savossa.

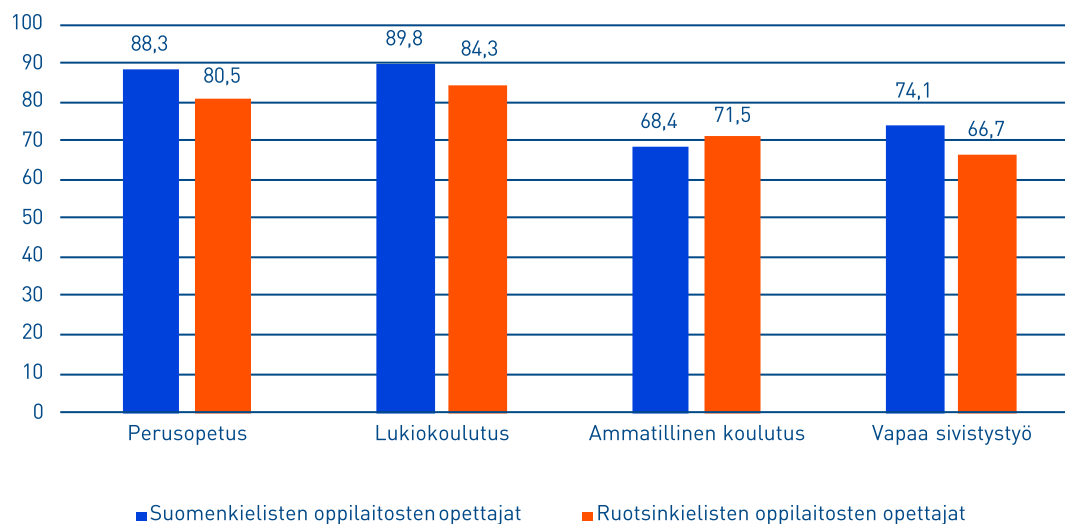

KUVIO 5. AKTIIVISUUS OSALLISTUA TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON (%) ALUEITTAIN TARKASTELTUNA (MAAKUNTA)

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Suomen- ja ruotsinkielisten oppilaitosten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen

Kieliryhmittäin tarkasteltuna aineisto osoitti, että suomenkielisten oppilaitosten opettajat osallistuivat jatko- ja täydennyskoulutukseen hieman aktiivisemmin kuin ruotsinkielisten oppilaitosten opettajat. Merkittävin ero koulutuksiin osallistuvien aktiivisuudessa on perusopetuksen ja vapaan sivistystyön opettajien välillä. Suomenkielisten oppilaitosten opettajat olivat aktiivisempia osallistumaan täydennyskoulutukseen kuin ruotsinkielisten oppilaitosten opettajat kaikissa muissa oppilaitoksissa paitsi ammatillisissa oppilaitoksissa.

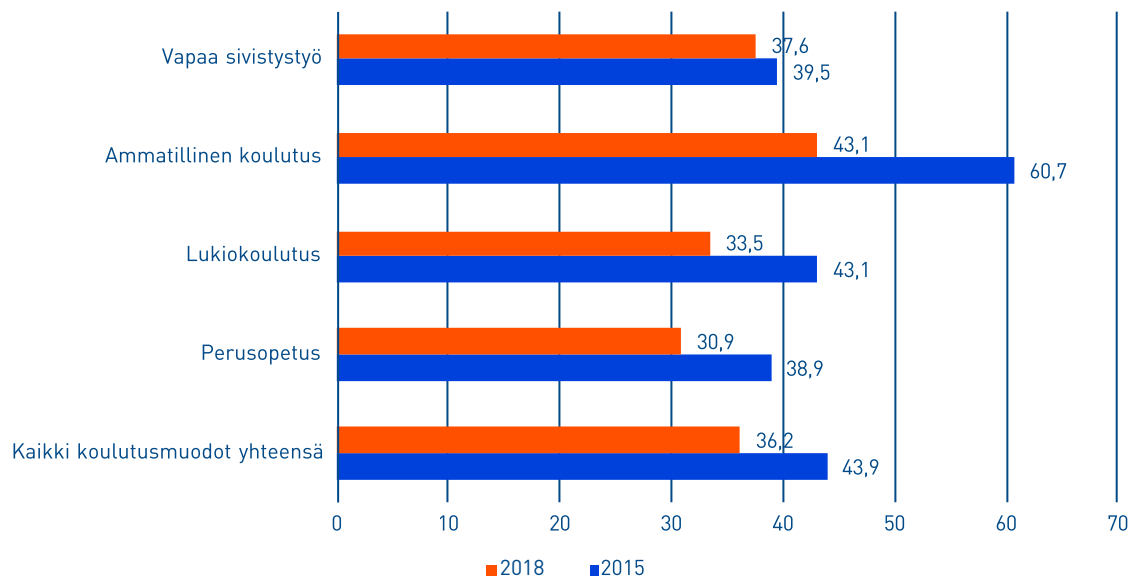

KUVIO 6. SUOMEN- JA RUOTSINKIELISTEN OPPILAITOSTEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON (%)

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Henkilökohtaisen koulutus- ja kehittämissuunnitelman hyödyntäminen eri koulutusmuodoissa (%)

Edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna henkilökohtaisia koulutus- ja kehittämissuunnitelmia laadittiin kaikissa koulutusmuodoissa vähemmän. Vuonna 2018 henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma löytyi keskimäärin 36 prosentilta kyselyyn vastanneista opettajista, kun vastaava osuus vuonna 2015 oli 44 prosenttia. Vapaan sivistystyön opettajilla koulutus- ja kehittämissuunnitelma löytyy lähes yhtä suurelta osalta opettajista kuin edellisessä tiedonkeruussa, mutta ammatillisessa koulutuksessa lasku on sen sijaan merkittävä, yli 17 prosenttiyksikköä. Ammatillisen koulutuksen osalta laskuun voi olla vaikuttamassa vuonna 2018 voimaan tullut uusi lainsäädäntö, joka toi mukanaan paljon muutoksia. On mahdollista, että koulutus- ja kehittämissuunnitelman laadinta on jäänyt taka-alalle näiden muutoksien keskellä.

KUVIO 7. HENKILÖKOHTAISEN KOULUTUS- JA KEHITTÄMISSUUNNITELMIEN HYÖDYNTÄMINEN ERI KOULUTUSMUODOISSA V. 2015 JA 2018

On joka tapauksessa yllättävää, että kehittämissuunnitelmia on laadittu kaikissa koulutusmuodoissa vähemmän kuin vuonna 2015. Opetushallituksen julkaisu Tarinoita Kuntakesusta (2016) esitteli opettajien kehittämissuunnitelman osana opetustoimen strategiatyötä. Opetushallitus laati tuolloin koulujen avuksi kehittämissuunnitelmien mallilomakkeet, toinen työtään aloittavalle opettajalle ja toinen jo pidempään ammatissa toimineelle.

Myös Opettajankoulutusfoorumin vuoden 2017 avustusta saaneessa hankkeessa kehitettiin opettajien kehittämissuunnitelmiin pohjautuvaa toimintamallia. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus suositteli Opettajankoulutusfoorumin arvioinnissa vuonna 2018, että kuntien tulee laatia strategiset linjaukset opettajien koko uran aikaisen osaamisen kehittämiseksi. Tavoitteena on, että kaikilla suomalaisilla opettajilla on osaamisen kehittämissuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti.

Mentorointi

Vuoden 2016 opettajatiedonkeruussa kysyttiin ensimmäisen kerran opettajien osallistumisesta mentorointiin tai kouluttautumisesta mentoriksi.

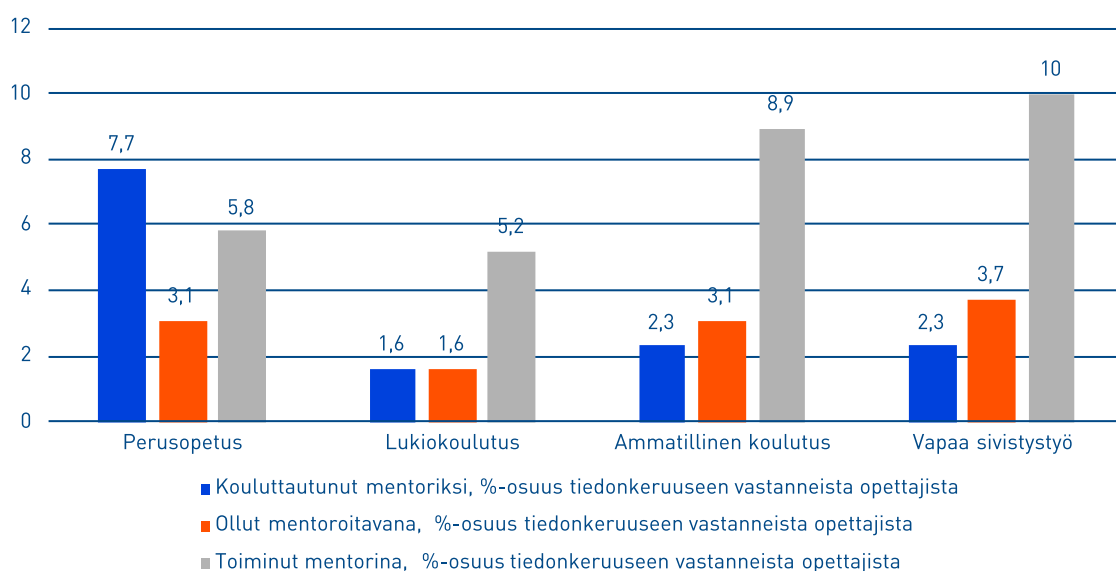
Kyselyssä mentoroinnilla tarkoitettiin oppilaitoksessa harjoitettua tukitoimintaa, jossa kokeneemmat kollegat tai ulkopuoliset asiantuntijat ohjaavat uusia opettajia. Mentorointi voi olla kohdistettu joko yksilölle tai ryhmälle. Mentoroinnilla ei tarkoitettu työnohjausta, joka on oman työn arviointia ja kehittämistä koulutetun työnohjaajan avulla. Mentoriksi kouluttautumisella tarkoitettiin osallistumista yliopiston tai AMK:n järjestämään mentoroinnin täydennyskoulutusohjelmaan.

Yleisesti ottaen mentorointi ei ole kovin laajamittaista tai yleistä missään tarkastellussa koulutusmuodossa. Mentorointi oli hieman yleisempää ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä kuin yleissivistävässä koulutuksessa. Perusopetuksen opettajista noin kuusi prosenttia oli toiminut mentorina toiselle opettajalle, kun taas vapaan sivistystyön

vastaava prosenttiosuus oli kymmenen. Vuoden 2018 aikana mentoriksi oli koulututtanut noin kahdeksan prosenttia perusopetuksen opettajista.

Uran alkuvaiheessa olevien opettajien perehdyttäminen ja tukeminen on Suomessa vähäistä. Yleisin uuden opettajan tukimuoto on mentorointi, jossa uusi opettaja saa tukea ja opastusta kokeneemmalta opettajalta. Parimentorointia alettiin Suomessa kokeilla systemaattisesti vasta 2000-luvun alkupuolella.

Vuodesta 2010 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Osaava Verme -verkostossa on sovellettu vertaisryhmämentorointia. Vuoden 2015 loppuun mennessä verkosto oli kouluttanut Suomeen noin 700 mentoria. Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman kärkihankkeista vuosina 2017–2018 rahoitettiin hankkeita, joissa toteutettiin mentorointia joko osana hanketta tai hanke perustui kokonaisuudessaan mentoroinnin kehittämiseen. Verme2-hanke jatkoi Osaava Verme verkoston mentoroinnin kehittämistä. Verme-verkostossa olivat mukana kaikki suomalaiset opettajankoulutusta järjestävät yliopistot (8) ja ammatilliset opettajakorkeakoulut (5) sekä kuntia että koulutuksen järjestäjiä. Tämän lisäksi kärkihankke-rahoitusta sai ”Mentorointia ja oppimiskumppanuutta varhaiskasvatuksessa” -hanke, jossa mentorien koulutus kohdentui varhaiskasvatuksen opiskelijoiden työssäoppimiseen sekä lastentarhanopettajien ja varhaiskasvatusjohtajien induktiovaiheeseen. Arktori-hankkeessa puolestaan luotiin malleja rehtoreiden verkostoitumiseen ja vertaismentoroinnin tueksi.

KUVIO 8. OSALLISTUMINEN MENTOROINTIIN KOULUTUSMUODOITTAIN VUONNA 2018

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Yhteenveto

Opetustoimen järjestäminen ja toimintaympäristö ovat muuttuneet viime vuosien aikana voimakkaasti. Yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeiden muutokset sekä uuden tiedon nopeus ja kuntatalouden haasteet ovat tuoneet tarpeita kehittää ja uudistaa koulutusta sekä uranaikaista osaamisen kehittämistä. Myös opettajankoulutusta on viime vuosina kehitetty, jotta suomalainen opettajankoulutus säilyy tulevaisuudessakin vetovoimaisena ja korkeatasoisena.

Viime vuosina varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön osaamisen kehittämisen vaatimukset ovat kohdistuneet muun muassa seuraaviin osaamisen alueisiin:

- Johtamisosaamisen ja yhteisöllisen kehittämisen vahvistaminen
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- Osallisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen oppimisyhteisöissä
- Oppimisen tuen ja yksilöllisten oppimispolkujen uudistaminen
- Arviointiosaamisen ja laadunhallinnan vahvistaminen
- Kielellisen ja kulttuurisen osaamisen vahvistaminen
- Digitalisaation tasa-arvon lisääminen
- Kestävän elämäntavan vahvistaminen (ml. kestävä kehitys)
- Jatkuvan oppimisen ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen vahvistaminen

Opettajien ammatillisen osaamisen kehittämisen merkitys kasvaa koko ajan. Opetustoimen henkilöstöllä tulee olla mahdollisuus kehittää ammatillista osaamistaan, johtamisosaamistaan ja työhyvinvointiaan koko työuran ajan. Erytisen tärkeää on, että osaamis- ja koulutus-tarpeita ennakoidaan ja tulevaisuuden tarpeisiin pyritään vastaamaan.

Tästä aineistosta ilmenee, että opettajat ja oppilaitosjohto osallistuivat täydennys- tai jatkokoulutukseen aktiivisesti vuonna 2018. Oppilaitosjohto ja henkilöstö ovat tunnistaneet kehittämistarpeensa ja täydennyskoulutuksen merkityksen oman ammatillisen osaamisensa kehittämisessä, ja heidän osallistumismahdollisuuttaan täydennyskoulutukseen on tuettu.

Vastuuta opetustoimen henkilöstökoulutuksesta ja henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämisestä kantaa niin yksilö, työntekijä kuin valtiokin. Opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämisestä vastaavat kuitenkin ensisijaisesti työnantaja ja opettaja itse.

Valtio tuki opetustoimen henkilöstökoulutusta noin 15 miljoonalla eurolla vuonna 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ovat yhdessä vastanneet valtionavustustoiminnasta sekä henkilöstökoulutuksen kehittämisestä kansallisella tasolla. Henkilöstökoulutuksella tuetaan hallituksen koulutuspoliittisten uudistusten toimeenpanoa ja kehitetään toimintaympäristön muutoksiin sopeutumisessa tarvittavaa osaamista. Osallistuminen näihin koulutuksiin on maksutonta.

Henkilöstökoulutuksen tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksessa ja opetustoimessa toimivan henkilöstön elinikäistä oppimista ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää ammatissa tarvittavaa osaamista. Tavoitteena on erityisesti oman ja työyhteisön osaamisen syventäminen, pedagogiikan, oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin uudistaminen ja kokeilut, kehityksen ja oppimisen tuki sekä kulttuurinen moninaisuus.

Tarjoamalla eri tavoin toteutettua henkilöstökoulutusta tuetaan henkilöstön yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua ja kehittää osaamistaan koko työuran ajan. Kontaktiopetuksen, digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntämisen sekä työpaikalla tapahtuvan osaamisen kehittämisen yhdistäminen edistää yhtäläisiä koulutusmahdollisuuksia. Alueellisissa ja paikallisissa koulutuksen kehittämissuunnitelmissa todetut osaamisen kehittämisen tarpeet tukevat myös koulutuksen toteuttamista. Oman henkilöstökoulutuksen ja valtion rahoittaman täydennyskoulutuksen aktiivinen ja tasapainoinen hyödyntäminen edellyttää, että koulutuksen järjestäjä on arvioinut omaa toimintaansa ja henkilöstönsä koulutustarpeita sekä luonut

rakenteet ja suunnitelmat, jotka edistävät henkilöstön osallistumista omaa ammatillista osaamista kehittävään toimintaan.

Kuntatalouden kiristytessä useat kunnat ovat kuitenkin ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin, eivätkä kaikki koulutusta haluavat opettajat ole päässeet osallistumaan tarvitsemaansa muualla järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Erityiseksi esteeksi näissä on noussut se, että kunnilla ei ole oman ilmoituksensa mukaan ollut varaa palkata opettajille sijaisia koulutuksen ajaksi, vaikka koulutuksen kaikki muut kulut olisi jo katettu muulla rahoituksella. Rahoitusta täydennyskoulutusta valtio ei edelleenkään kustanna samanaikaisesti sijaisten palkkaamisesta aiheutuvia kuluja.

Koulujen ja oppilaitosten hanke- ja kehittämistoimintaa on myös rahoitettu viime vuosina aktiivisesti hallituksen kärkihankkeilla (Hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015). Näissä hankkeissa on kehitetty paljon myös henkilökohtaista osaamista. Laadukas henkilöstökoulutus kehittää pedagogista ja ammatillista osaamista sekä työyhteisö- ja yhteistyöosaamista. Parhaimmillaan se johtaa uuteen pedagogiseen ajatteluun ja toimintaan, toimintakulttuurin muutokseen, yhteisölliseen oppimiseen, osaamisen jakamiseen, oman työn kehittämiseen ja koko työyhteisön kehittämiseen.

Vuonna 2018 noin 36 prosentille kyselyyn vastanneista opettajista oli laadittuna henkilökohtainen koulutus- ja kehittämissuunnitelma. Opettajan ammatillisen kehittämissuunnitelman tarkoituksena on tukea opettajaa työssään. Tämä tapahtuu tunnistamalla opettajan vahvuusalueet sekä asettamalla tavoitteet kehitettävälle osaamiselle. Opetustoimen henkilöstölle luodaan mahdollisuuksia oppia ja kehittää osaamistaan siten, että se vahvistaa oppimisympäristöjä, kouluja ja oppilaitoksia oppivina yhteisinä. Tulevaisuudessa tulee kehittää toiminnallista yhteistyötä opettajien peruskoulutus- ja täydennyskoulutusorganisaatioiden välille. Valmistuvalla opettajaopiskelijalla tulisi olla henkilökohtainen kehittämissuunnitelma opettajan tehtävään siirtyessään. Uuden opettajan esimiehen tulee perehtyä työntekijänsä kehittämissuunnitelmaan ja tukea sen toteutumista osana oppilaitoksen kehittämistä. Opettajan tulee kehittää osaamistaan koko työuran ajan. Työuran alkuvaiheessa opettajalle tulee tarjota järjestelmällistä perehdyttämiskoulutusta ja mentorointia. Työuran myöhemmässä vaiheessa koulutustarpeet voivat suuntautua esimerkiksi pedagogisen osaamisen ja aineenhallinnan kehittämiseen sekä kehittämis- ja johtamisosaamiseen.

Yhä useammin koulutuksista ja niihin osallistumisesta sovitaan työnantajan ja työntekijän välillä käydyissä kehityskeskusteluissa. Jokaista työajalla suoritettua koulutusta edeltää tarveharkinta. Julkisen talouden kiristyminen viime vuosina on selvästi vaikuttanut tiukkenevina vaatimuksina osallistua koulutuksiin harkitummin. Joissakin kunnissa on jopa tehty päätös säästää kaikesta osaamisen kehittämisestä ja jätetty siitä huolehtiminen opettajalle itselleen omalla ajalla toteutettavaksi. Kehityksen suunta on tältä osin huolestuttava. Täydennyskoulutuksesta kerättävä palaute on tärkeää. Arviointitiedon keruussa on oltava mahdollisuus tunnistaa ja huomioida usein marginaaliin jääviä osallistujia ja eri koulutussektoreiden erilaisuutta. Koko työyhteisöjen aktivointi ja sen myötä tasa-arvoisen osallistumisen lisääminen ja koulutautumisen kasautumisen välttäminen on ollut yksi kansallisesti rahoitettujen täydennyskoulutusten keskeisistä tavoitteista.

Lopuksi

Noin 84 prosenttia kyselyyn osallistuneista opettajista osallistui täydennys- tai jatkokoulutukseen vuoden 2018 aikana. Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen oli kokonaisuudessaan lisääntynyt vuoteen 2015 verrattuna. Se mikä näyttäytyi huolestuttavalta oli opettajien henkilökohtaisten koulutus- ja kehittämissuunnitelmien määrän väheneminen sekä mentoroinnin vähäinen hyödyntäminen ammatillisen kehittymisen tukena.

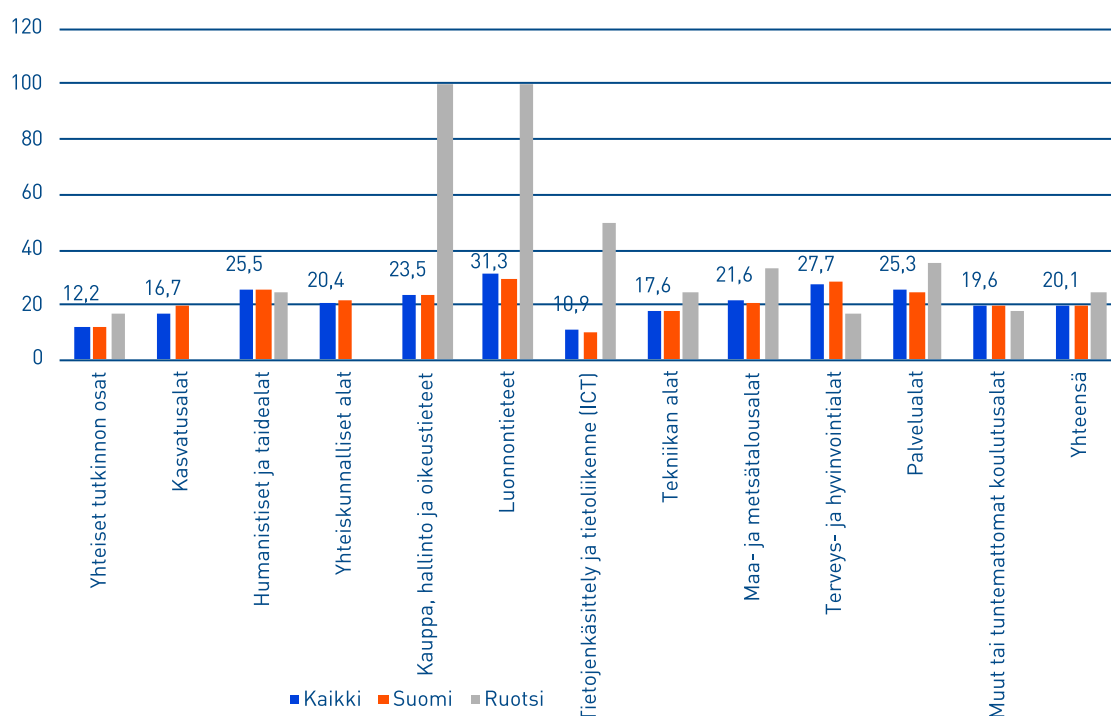
Karvin arvioinnissa (Julkaisut 27:2018) todettiin, että täydennyskoulutusta koskeva tutkimustieto on vähäistä ja täydennyskoulutukset kaipaavat enemmän tutkimusperustaista otetta. Vajaa viidennes opettajista ei osallistu täydennyskoulutukseen. Syinä tähän on esitetty muun muassa sitä, että opettajilla ei ole riittävästi kannusteita tai lakisääteisiä velvoitteita kehittää osaamistaan, täydennyskoulutus ja kehittäminen on pirstaleista ja koulutustarjonta jakautuu epätasaisesti. Erityisen ongelmallisena on nähty se, että uusien opettajien perehdyttämiskoulutus on Suomessa vielä satunnaista tai se puuttuu kokonaan. Tämän lisäksi opetustoimessa toimivien johtajien koulutus ja tuki tulisi olla nykyistä systemaattisempaa.

Opetustoimen henkilöstökoulutuksen laatu, riittävyys ja vaikuttavuus riippuvatkin paljolti koko systeemin toimivuudesta, kuten osaamisen kehittämisen kansallisista ja paikallisista rakenteista, säädöspohjasta, rahoituksesta sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjien resurssien suuntaamisesta.

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN TYÖELÄMÄJAKSOT

Noin 20 prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista oli osallistunut työelämäjaksolle vuoden 2018 aikana. Koulutusaloittain tarkastellen korkein osallistumisprosentti oli luonnontieteiden alalla (31,3 %) ja matalin tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alalla (10,9 %). Kaikkiaan vuoden 2015 opettajatiedonkeruun tuloksiin verrattuna opettajien aktiivisuus osallistua työelämäjaksoille kasvoi noin kolme prosenttiyksikköä.

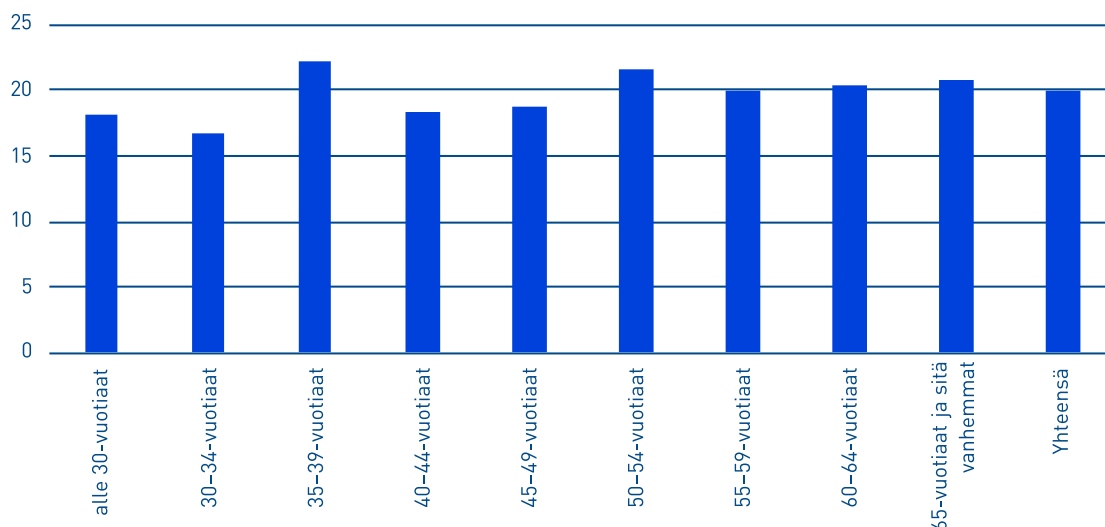
Pelkästään ruotsinkielisissä oppilaitoksissa työelämäjaksolle osallistuminen oli kaikkein yleisintä kaupan, hallinnon ja oikeustieteen sekä luonnontieteiden aloilla. Suomenkielisissä oppilaitoksissa työelämäjaksolle osallistuivat eniten terveys- ja hyvinvointialan opettajat (28,1 %).

KUVA 9. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TYÖELÄMÄJAKSOILLE KOULUTUSALAN JA KIELEN MUKAAN VUONNA 2018

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

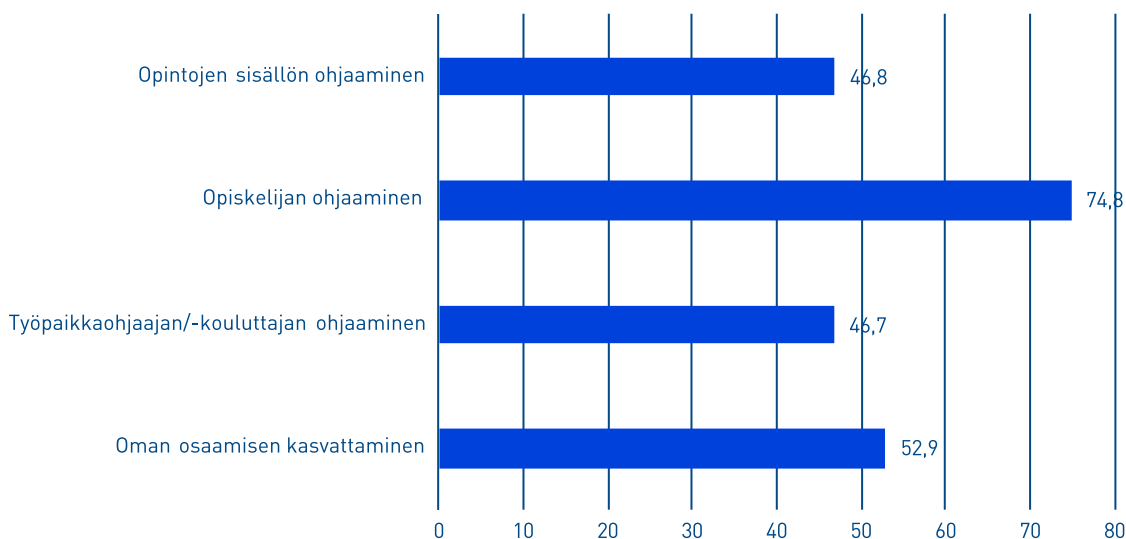
Vuonna 2018 aktiivisin ikäryhmä työelämäkoulutukseen osallistuneista oli 35–39-vuotiaat, joskin ero muihin ikäryhmiin jäi vähäiseksi. Lähes kaikissa ikäryhmissä työelämäkoulutukseen osallistui noin viidesosa opettajista.

KUVA 10. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TYÖELÄMÄJAKSOILLE IKÄRYHMITTÄIN

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

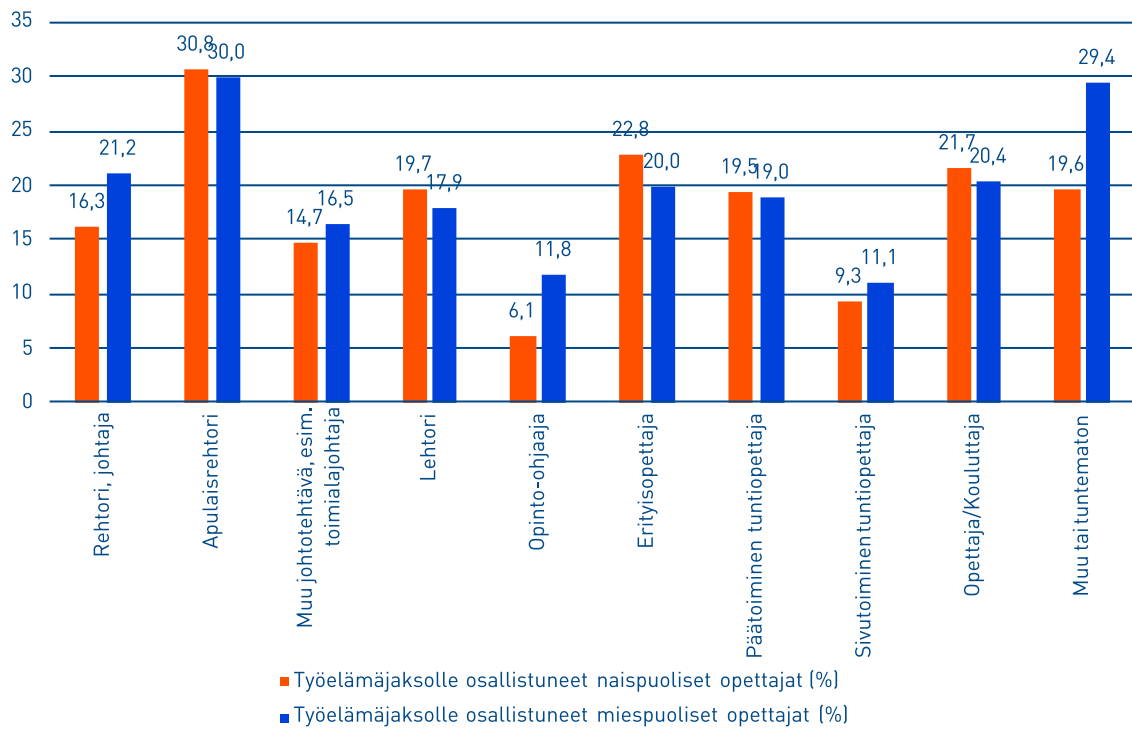
Työelämäjaksolla opettajat voivat kouluttautua eri tavoin. Yleisimmin työelämäjaksolla kouluttauduttiin opiskelijan ohjaamiseen. Lähes 75 prosenttia työelämäjaksoon osallistuneista opettajista ilmoitti osallistuneensa tähän työmuotoon. Opintojen sisällön ohjaamiseen osallistui 47 prosenttia ja oman osaamisen kasvattamiseen 53 prosenttia työelämäjaksolle osallistuneista.

KUVA 11. TYÖELÄMÄJAKSOLLA ERI TYÖMUOTOIHIN OSALLISTUMINEN 2018 (%)

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Useimmissa opettajaryhmissä työelämäjaksolle osallistuminen oli edelleen yleisempää miesten kuin naisten keskuudessa. Vuoden 2015 tuloksiin verrattaessa tilanne on tältä osin kuitenkin tasaantunut. Eniten työnohjaukseen osallistuivat mies- ja naispuoliset apulaisrehtorit.

KUVA 12. TYÖELÄMÄJAKSOLLE OSALLISTUMINEN (%) SUKUPUOLITTAIN JA TEHTÄVÄTYYPEITTÄIN VUONNA 2018

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

LIITETAULUKOT

TAULUKKO 1. PERUSOPETUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan vuonna 2018 (%)

PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Perusopetus yhteensä	87,9	12,1
Rehtorit	94,1	5,9
Lehtorit	87,7	12,3
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	87,8	12,2
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	89,3	10,7
Maahanmuuttajien opettajat	75,0	25,0
Päätoimiset tuntiopettajat	83,7	16,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	65,1	34,9

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 2. LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan vuonna 2018 (%)

LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Lukiokoulutus yhteensä	89,5	10,5
Rehtorit	95,8	4,2
Lehtorit	90,5	9,5
Päätoimiset tuntiopettajat	87,2	12,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	80,9	19,1

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 3. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASiantuntijavaihtoon tehtävätyypin mukaan vuonna 2018 (%)

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Ammatillinen koulutus yhteensä	68,5	31,5
Rehtorit, johtajat	86,8	13,2
Lehtorit	67,9	32,1
Päätoimiset tuntiopettajat	67,4	32,6
Sivutoimiset tuntiopettajat	44,2	55,8

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 4. VAPAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISTEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON TEHTÄVÄTYYPIN MUKAAN VUONNA 2018 (%)

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPETTAJAT	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2018 (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2018 (%)
Vapaa sivistystyö yhteensä	73,7	26,3
Rehtorit	83,9	16,1
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	74,5	25,5
Opettaja, lehtori, suunnittelijaopettaja	74,8	25,2
Päätoiminen tuntiopettaja	57,0	43,0
Muut	62,8	37,2

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 5. ERI-ikäisten opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon koulutusasteen mukaan vuonna 2018 (%)

Osallistuminen täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Perusopetus	Lukio	Ammatillinen koulutus	Vapaa sivistystyö
Ikä				
-29	76,4 %	74,6 %	71,4 %	50,0 %
30-34	83,8 %	85,2 %	55,9 %	73,1 %
35-39	88,3 %	88,0 %	70,6 %	69,9 %
40-44	90,4 %	90,6 %	68,8 %	72,9 %
45-49	88,9 %	92,5 %	72,1 %	76,2 %
50-54	89,9 %	90,9 %	70,6 %	80,8 %
55-59	89,5 %	91,9 %	68,1 %	77,8 %
60-64	84,0 %	86,4 %	64,3 %	70,6 %
65-	72,5 %	93,9 %	55,8 %	27,8 %
Yhteensä	87,9 %	89,5 %	68,5 %	73,7 %

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 6. HENKILÖSTÖRYHMIEN OSALLISTUMINEN ERI TAVOITTEITA TOTEUTTAVAAAN JATKO- JA TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON VUOSINA 2018

PERUSOPETUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus (htpv)	Henkilöstö- koulutus (htpv)	Muu täydennys- koulutus (htpv)	Asiantuntija- vaihto (htpv)
Perusopetus yhteensä	42 077	84 512	77 365	117 664	4 950
Rehtorit	2 929	3 719	5 073	5 182	749
Lehtorit	8 196	12 786	20 239	27 370	1 595
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	16 407	28 605	32 665	48 838	1 421
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	9 903	26 327	13 101	25 959	529
Maahanmuuttajien opettajat	5	0	48	204	10
Päätoimiset tuntiopettajat	2 922	9 054	4 865	7 740	476
Sivutoimiset tuntiopettajat	1 055	2 532	1 051	2 041	143
	660	1 489	323	330	27
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus 2018 (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus 2018 (htpv)	Henkilös- tökoulutus 2018 (htpv)	Muu täydennys- koulutus 2018 (htpv)	Asiantuntija- vaihto 2018 (htpv)
Lukiokoulutus yhteensä	10 052	11 868	20 069	26 128	2 347
Rehtorit	471	311	1 936	1 809	368
Lehtorit	6 229	4 756	13 655	17 391	1 494
Luokanopettajat ja esiopetuksen opettajat	0	0	0	0	0
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	0	0	0	0	0
Maahanmuuttajien opettajat	0	0	6	5	0
Päätoimiset tuntiopettajat	1 639	4 955	2 951	4 746	388
Sivutoimiset tuntiopettajat	1 713	1 846	1 527	2 182	97
AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus 2018 (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus 2018 (htpv)	Henkilös- tökoulutus 2018 (htpv)	Muu täydennys- koulutus 2018 (htpv)	Asiantuntija- vaihto 2018 (htpv)
Ammatillinen koulutus yhteensä	23 526	17 931	22 409	31 927	3 862
Rehtori, johtaja	563	464	677	420	62
Apulaisrehtori	148	43	157	151	21
Muu johtotehtävä, esim. toimialajohtaja	655	339	1 437	1 316	326
Lehtori	6 726	3 333	8 451	12 071	1 679
Opinto-ohjaaja	171	215	285	372	61
Erytisopettaja	1 490	1 981	1 062	1 869	314
Päätoiminen tuntiopettaja	5 944	3 588	3 356	5 038	455
Sivutoiminen tuntiopettaja	662	154	66	32	0
Opettaja/Kouluttaja	6 932	7 521	6 558	10 344	900
Muu	235	293	360	314	44
VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPETTAJAT	Tutkintotavoitteinen koulutus 2018 (htpv)	Kelpoisuuden tuottava koulutus 2018 (htpv)	Henkilös- tökoulutus 2018 (htpv)	Muu täydennys- koulutus 2018 (htpv)	Asiantuntija- vaihto 2018 (htpv)
Vapaa sivistystyö yhteensä	4 534	4 610	2 581	6 642	545
Rehtorit	870	648	696	995	71
Apulaisrehtorit, alurehtorit, vararehtorit	149	169	260	332	5
Opettajat, linjajohtajat, lehtorit	3 015	2 893	1 373	3 962	442
Päätoimiset tuntiopettajat	496	669	79	920	0
Muut	4	231	173	433	27

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 7. AKTIIVISUUS OSALLISTUA TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON (%) MAAKUNNITTAIN TARKASTELTUNA VUONNA 2018

Maakunta	Perusopetus	Lukiokoulutus	Ammatillinen koulutus	Vapaa sivistystyö
Uusimaa	87,5 %	90,3 %	65,0 %	75 %
Varsinais-Suomi	89,4 %	90,8 %	76,4 %	77 %
Satakunta	88,8 %	87,9 %	66,9 %	82 %
Kanta-Häme	89,6 %	94,1 %	69,3 %	82 %
Pirkanmaa	86,2 %	91,0 %	68,3 %	75 %
Päijät-Häme	86,0 %	87,7 %	58,0 %	83 %
Kymenlaakso	90,6 %	91,6 %	73,9 %	71 %
Etelä-Karjala	88,3 %	90,2 %	64,5 %	67 %
Etelä-Savo	90,9 %	89,5 %	75,7 %	78 %
Pohjois-Savo	88,7 %	88,4 %	68,3 %	86 %
Pohjois-Karjala	91,6 %	89,7 %	74,0 %	57 %
Keski-Suomi	89,2 %	89,0 %	66,1 %	72 %
Etelä-Pohjanmaa	90,6 %	92,9 %	68,6 %	70 %
Pohjanmaa	77,4 %	79,9 %	63,7 %	64 %
Keski-Pohjanmaa	87,9 %	87,8 %	69,9 %	72 %
Pohjois-Pohjanmaa	90,2 %	90,5 %	79,9 %	73 %
Kainuu	85,8 %	76,5 %	79,2 %	62 %
Lappi	82,8 %	86,4 %	69,9 %	65 %
Yhteensä	87,9 %	89,5 %	68,5 %	74 %

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

TAULUKKO 8. SUOMEN- JA RUOTSINKIELISTEN OPPILAITOSTEN OPETTAJIEN OSALLISTUMINEN TÄYDENNYSKOULUTUKSEEN TAI ASIAANTUNTIJAVAIHTOON VUONNA 2018 (%)

Suomenkieliset opettajat	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon (%)
Perusopetus	88,3	11,7
Lukiokoulutus	89,8	10,2
Ammatillinen toisen asteen koulutus	68,4	31,6
Vapaa sivistystyö	74,1	25,9

Ruotsinkieliset opettajat	Osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2018 (%)	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon 2018 (%)
Perusopetus	80,5	19,5
Lukiokoulutus	84,3	15,7
Ammatillinen toisen asteen koulutus	71,5	28,5
Vapaa sivistystyö	66,7	33,3

Lähde: Tilastokeskus - Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6708-3
ISSN 1798-8926

Opetushallitus
www.oph.fi